

Vědomí kontinuity

V dnešní době se to zdá až neskutečné, že lze na jednom místě a pod jednou hlavičkou žít a pracovat déle než několik let, nanejvýš desetiletí. Což teprve století! V Praze u kostela sv. Ignáce působí jezuité už 150 let. Sice s kratšími či delšími přestávkami, ale s vědomím stálé kontinuity.

Znalci by mohli namítnout, že zapomínám na barokní éru jezuitské přítomnosti na Novém Městě pražském. To je však již opravdu historická kapitola dějin našeho řádu, kterou odděluje téměř stoletá cézura od zrušení Tovaryšstva. Po jeho obnovení totiž nebylo pro jezuitu snadné se do Prahy vrátit, podařilo se jim to až roku 1866. Jejich pražská rezidence se tehdy stala jednou z významných tváří obnoveného jezuitského řádu u nás.

Dnes je pražská jezuitská rezidence u sv. Ignáce naší nejdéle existující komunitou. Proto si chceme její letošní 150. výročí o to více připomenout. V čísle našeho bulletinu, které právě otevíráte, se ohlédneme za tím, čemu museli jezuité při návratu do Prahy čelit, na co ze slavné minulosti se snažili v nových poměrech navazovat, co nového se jim dařilo rozvíjet a vnášet do života české církve a společnosti. Není toho málo, co nás může inspirovat i dnes.

Petr Havlíček SJ

Společenství otevírá obzory

*K nejvýraznějším osobnostem, které ve 20. století působily v pražském kostele sv. Ignáce, patřil kazatel a publicista Adolf Kajpr. Dokázal v sobě snoubit moderně formulovanou teologii a spiritualitu s jasnou orientací v přítomném světě. Dokladem toho je i jeho článek *Communio*, který v roce 1946 publikoval v časopisu *Katolík*.*

Brusičství jazyka u nás vždycky kvetlo do té míry, že nám např. Poláci dost pohrdlivě říkají „národ filologů“. Ve všech oborech jsme se snažili nahraditi mezinárodní výrazy stvořenými českými.

I na poli bohovědném jsme usilovali o vlastní výraz, a to mnohdy se značným úspěchem. Například slovo svátost opravdu jasně tlumočí onu nadpřirozenou, duchovně hmotnou realitu, která tvoří podstatnou složku křesťanského života. Naproti tomu výraz „přijímání“ není, myslím, ani zdaleka tak šťastně volen. Nevyčerpává a nevyjadřuje hloubku a bohatost latinského *communio*, které zůstalo snad ve všech ostatních evropských řečech neslovanských, zůstalo však i v polštině.

Communio je takřka ústřední ideou katolicismu, jak to vyplývá i z druhého významu tohoto slova, s kterým se setkáváme v *Credu: communio Sanctorum*. Zdá se však, že křesťané, aspoň křesťané pozdního středověku, kdy se tvořily národní

řeči v Evropě, této ideji buď nerozuměli, nebo neměli o ni velký zájem. Proto ji nechali v moderních jazycích buď nepřeloženu, nebo ji překládali kuse, nedostatečně a vnějškově, jako právě u nás. Neboť v obou případech zeslabuje význam a obsah ideje, ať již nazýváme Eucharistii sv. přijímáním, nebo *communio Sanctorum* obcováním svatých.

V obou případech chybí hlavní a nejkrásnější složka těchto nadpřirozených realit: společenství.

Communio je v prvé řadě společenství, vytržení z osamocení a včlenění do nejvyššího, oživujícího společenství s Kristem. Co vše plyne z tohoto jediného slova: společenství s Kristem. Svaté přijímání zní mnohdy tak unyle pobožně, svádí to k zasněnému klečení v šeru kostelním, kdežto „společenství s Kristem“ otevírá pohled na nekonečné obzory. Je to společenství s Ukřížovaným a vítězně Zmrtvýchvstalým, společenství s Tím, jenž sedí na pravici Otce a přece naplňuje svět a lidstvo

a buduje si z něho nové mystické společenství, společenství všech vykoupěných. On je jejich hlavou, On je vinným kmenem, jenž všem vlévá životní mízu, svůj božský život samotný.

Tak jedno společenství přechází do druhého, kdo přijímá Krista, je ve společenství s Ním, je zároveň ve společenství se všemi jeho údy, s celou tou trojí říší vítězná, trpící a bojující Církve. A tak se všechna síla a nadšení onoho společenství blažených přelévá do srdce každého z nás a může a má se tam proměnit v bratrský soucit se společenstvím trpících a v posvátnou odpovědnost za všechny ty bojující, putující, bloudící a podléhající.

Agnosce, o Christiane, dignitatem tuam! Ve vánoční noci, v noci, kdy Pán Ježíš *se nascens dedit socium*, kdy poprvé vstoupil do bratrského společenství s námi, nám Církev svatá připomíná celou naši důstojnost a ukazuje s mateřskou pýchou, starostlivostí a něhou: Podívej se, jaký to úchvatný organismus nás všechny obepíná a prolíná, začni tedy již i ty jednou dýchat v atmosféře velikého, božského společenství, dej se jím strhnout, žij a pracuj pro ně.

Myslím, že kdybychom se tak správně dívali na obojí naše *communio*, že bychom se pak dovedli klidněji dívat na moderní zjev, jenž odvozuje své jméno od společného kořene, na komunismus. Nedali bychom se jím oslniti, ani bychom neměli z něho panický strach.

Pamětní deska na A. Kajpra v kostele sv. Ignáce
(Foto Ivan Dobrovolský)

Jeho vlastní idea je přece jenom křesťanská. Člověk je stvořen ve společenství a pro společenství. Ovšem pro společenství, jehož svorníkem je Kristus. Jen v jeho společenství se každý z nás může plně rozvinout, čím více dovedeme žít pro druhé, tím více žijeme my sami, tím více se stáváme osobnostmi. Neboť křesťanské společenství není mechanické společenství čísel, nýbrž osobností, stvořených k obrazu a podobenství Otce, Syna a Ducha Svatého.

Kdybychom byli vždy vážně usku-tečňovali své křesťanské *communio*, bratrské společenství všech v Kristu, nemuseli bychom si dnes tolik lámat hlavu s komunismem. Ale není nikdy pozdě. Začneme tedy aspoň nyní.

Adolf Kajpr SJ
Převzato z knihy *Svědectví doby*
(Praha, ČKA 1993)

Obnovení pražské rezidence

Po celosvětovém obnovení Tovaryšstva Ježíšova v roce 1814 se jezuité v Rakouském císařství postupně šířili od roku 1820. Tím se otevřela i otázka jejich uvedení do Čech. Cesta k tomu ale byla dlouhá několik desetiletí.

První úsilí o návrat do Prahy

Jako jeden z prvních se roku 1828 o návrat jezuitů zasazoval u císaře Františka I. bývalý jezuitský novic Josef Dobrovský. Klíčový praktický krok pro návrat řádu do Prahy učinila Marie Helena princezna z Lobkovicz, která 23. října 1846 koupila za 23 tisíc zlatých v Ječné ulici vedle chrámu sv. Ignáce dům se vším příslušenstvím a zahradou. Dne 16. května 1847 jej nabídla provinciálovi rakouské provincie Jakobu Pierlingovi SJ.

Ten sice dar přijal, ale v řádové sídlo ho proměnit nemohl, takže mu nezbylo než dům pronajímat. Zvěst o možném návratu Tovaryšstva do Prahy totiž vyvolala prudké nepokoje. Přispěl k nim zejména leták, který byl šířen na počátku roku 1847. Na jeho autorství se podíleli Emanuel Arnold a Karel Sabina. Obsahoval fiktivní proslov generálního představeného jezuitů, jímž měl seznamovat členy řádu (za jehož nepřiznanou odnož byli považováni i redempto-

risté) se strategií ovládnutí českého království a potažmo i větší části Evropy. Jeho účelem mělo být potlačení pokroku a národního obrození i zvýšení moci Tovaryšstva. Agitace měla veliký ohlas. Živila se ostatně i jadrnými epigramy Karla Havlíčka Borovského.

Arcibiskup Alois Josef Schrenk z Notzingu měl za těchto okolností za prozíravé, aby jezuité do Prahy prozatím nepřicházeli. Choval také obavy, že by jejich pastorační působení mohlo přinést stížnosti, že jde o pouhé vnější „pobožnůstkářství“. Tovaryšstvo se totiž vedle toho, co mu bylo tradičně vlastní (zahraniční misie, vzdělávání a výchova, vědecká práce, svátostná pastorační práce, kazatelství, exercicie), soustředilo i na další, tehdy progresivní metody: lidové misie, několika-denní duchovní cvičení pro specifické skupiny věřících a tehdy nově zaváděné májové pobožnosti. Právě tyto prostředky živily odpor stoupců doznívajícího osvícenství

a nastupujícího liberalismu, kteří v nich spatřovali projevy nedostatečně racionální zbožnosti.

Agresivní kritika zněla i v jiných částech říše. Revoluční rok 1848 přinesl dokonce nařízení, jímž došlo ke zrušení redemptoristů a jezuitů, „protože opakovaně zavdali podnět k rušení veřejného pořádku a protože projevy odporu, s nimiž se setkali ve smýšlení a snahách všech příslušníků inteligence, je učinily neschopnými plnit své poslání, a také proto, že jsou zbývající církevní instituce schopny učinit zadost potřebám náboženství, výuky a výchovy lidu“. Po nástupu císaře Františka Josefa I. však začal pozvolný návrat zrušených kongregací a řádů do říše.

Metoda malých kroků

Do Čech se jezuité vrátili roku 1850. V říjnu 1851 založil litoměřický biskup Augustin Bartoloměj Hille chlapecký seminář, který svěřil Tovaryšstvu a který od roku 1853 sídlil v Bohosudově.

Vedle toho působili jezuité stále intenzivněji na různých místech českých zemí. Předstupovali před někdejšího císaře Ferdinanda V. a jeho manželku, před šlechtu, měšťany i venkovany, před bohoslovce, kněze i arcibiskupa. To změnilo zdrženlivý postoj pražského arcibiskupa Friedricha Schwarzenberga, který si uvědomil jejich přínos a opakovaně žádal provinciála Georga Patisse SJ o to, aby jezuité obou zemských jazy-

Pražský arcibiskup Friedrich Schwarzenberg
(Foto Wikipedia Commons)

ků, německého i českého, vyslal ke kázáním, misím a rekolekcím na různých místech diecéze. V souladu s jeho přáním se pak roku 1865 konaly několikadenní misie i v Praze. Měly veliký úspěch, zvláště u šlechty. Právě ona se měla podle zvěsti, jež kolovala tiskem, obrátit na arcibiskupa, aby se zasadil za návrat Tovaryšstva do Prahy.

Úspěchu misie využil i provinciál Patiss, který se 25. června 1865 obrátil na Schwarzenberga listem, v němž jej požádal o souhlas s uvedením jezuitů do pražského domu, aby se tak mohli snáze věnovat četným a dlouhým misím, o něž jsou žádání, a aby tu mohli získat řádový dorost českého jazyka. Arcibiskup Schwarzenberg dopisem ze 17. srpna 1865 sdělil Patissovi svůj souhlas

s tím, aby se Tovaryši Ježíšovi nastěhovali do domu v blízkosti kostela sv. Ignáce a aby v něm konali bohoslužby. V listu si pak mimo jiné vymínil, že alespoň jeden kněz bude kázat v českém jazyce, „aby se opět neoživily výtky, že vláda využívá jezuitského řadu k zásahům proti českému národu“. Tím padlo pro návrat jezuitů do Prahy rozhodující slovo.

Pražská rezidence r. 1866

Arcibiskup Schwarzenberg povolal Tovaryšstvo do Prahy v srpnu 1865. Dům v Ječné ulici však byl pronajat do dubna 1866. První jezuité se sem proto nastěhovali až 26. května. Následujícího dne, o slavnosti Nejsvětější Trojice, zahájili své působení v kostele sv. Ignáce. Podle dostupných pramenů tehdy komunitu tvořili P. Theodor Schmude SJ, P. Josef Jokesch čili Jokeš SJ, P. František Kožený SJ a Fr. Jan Křtitel Chilík SJ. V druhé polovině roku se k nim na nějakou dobu přidal P. Josef Vojtěchovský SJ, jehož však vystřídal P. Maximilian Klinkowström SJ.

Arcibiskup oznámil přítomnost jezuitů na území Prahy c. k. místodržitelství spolu s upřesněním, že „péče o chrám, vyjma konání vojenských bohoslužeb, byla úplně předána kněžím Tovaryšstva Ježíšova, kteří bydlí při kostele, v důsledku čehož farář od svatého Štěpána bude vyvázán z dosavadního vykonávání správy tohoto kostela“. Kostel sv. Ignáce zůstal nadále součástí svatoštěpánské

farnosti, jezuitům byla svěřena správa duchovní (*in spiritualibus*). Oficiální pověření jim arcibiskup udělil 4. července, farář od sv. Štěpána jim kostel předal 31. července na svátek sv. Ignáce. Od 1. srpna zde drželi v neděli a ve svátek dopoledne kázání německé a odpoledne kázání české s požehnáním. Pravidelně také zpovídali. Příchod prvních členů řádu se ovšem uskutečnil v době prusko-rakouské války (červen až srpen 1866), která skončila porážkou Rakouska, dočasným obsazením Prahy a epidemií cholery. Jezuité se proto starali také o zraněné a nemocné, zvláště ve vojenské nemocnici na Karlově náměstí.

Pryč s jezuity!

Tisk nenechal bez povšimnutí, že je Tovaryšstvo mezi Pražany stále oblíbenější a že je chrám navštěvován víc a více. Konstatoval také, že Tovaryšstvo začalo kostel, který mu byl předán v sešlém stavu, ihned čistit a opravovat.

Liberální a nekatolický tisk však přinášel variace na téma: zároveň s Prušáky, „zabijecí těla“, přišli do Čech též jezovitě, „zabijecí ducha“. Byli představováni jako „největší nepřítel svobody a osvěty“ a jako cizácký klérus ohrožující postavení domácího duchovenstva. Říkalo se, že přišli, „aby *ad maiorem Dei gloriam* šířili po krajích tmu a pronásledovali každou volnější myšlenku, zatemňujíce svými misionářskými plácotina-

mi o hrůzách pekelných bodrou mysl lidu našeho“.

Zavilým odpůrcem jezuitů byly Národní listy, jejichž redaktorem byl Julius Grégr. Do jezuitů se tu vydatně pouštěl i Jan Neruda. Největší pozdvižení vyvolal anonymní článek „Jesuité v Praze“ z 21. srpna 1866, který jako první vykřičel heslo: „Žádných jezuitův, pryč s jesuity!“ To se pak v různých variacích objevovalo na stránkách dalších listů: „Nechť se vrátí tam, kde si jich lidé přejou, my jich nesneseme a nechceme!“ – „Zbavte nás toho moru...!“ – „Jest povinností každého upřímného vlastence a zvláště našeho osvíceného

kněžstva, aby se vši silou o to zasazovalo, hrozící toto nebezpečství odvrátiti a jesuity všemi možnými zákonitými prostředky ze země naší zase vykliditi.“

Veřejné zastání našlo Tovaryšstvo Ježíšovo na stránkách církevních listů, v Časopise katolického duchovenstva a v Blahověstu. Autoři stěžejních prací byli Antonín Skočdopole, Karel Alois Vinařický a Václav Svatopluk Štulc, jejichž články, z nichž některé vyšly i jako knižní publikace, se v letech 1866 až 1867 snažily vyvracet pomluvy, které byly na adresu Tovaryšstva snášeny.

Pohled na Karlovo náměstí s kostelem sv. Ignáce kolem roku 1867
(Foto archiv SJ)

Spor ovšem neprobíhal pouze v tisku. Superior Schmude byl osloven deputací, jež mu doporučila, aby se jezuité z Prahy a Čech brzy vystěhovali. Když to odmítl, přikročily skupiny mladíků k drastičtějším počínům. Věřící, kteří přicházeli na kázání ke sv. Ignáci, byli na ulicích zastavováni a zrazováni, aby do kostela nechodili. Na zdech rezidence se objevily kresby jezuitů na šibenici a nápisy „hrr na jezuitu, smrt jezuitům, na šibenici s nimi“ apod. Několikrát se před rezidencí objevil shluk, který házel kameny a cihly do oken nebo posměšně zpíval *Miserere* a *De profundis*. Došlo také opakovaně k narušování bohoslužeb, když bylo přerušeno kázání nebo když byla v kostele rozlita ostře páchnoucí sirnatá tekutina, a dokonce „naděláno do zpovědnice“. Nakonec byl chrám ve dne v noci hlídán městskými strážníky.

Osoby spojené s Národními listy se od těchto počínů distancovaly, ale leckdo měl za to, že je přímo iniciovaly. V každém případě jich využily. Tvořily jádro Pražanů, kteří zaslali arcibiskupovi Schwarzenbergovi a městskému zastupitelstvu petice, v nichž tvrdili, že „nedůvěra ta jest podstatnou pohnutkou, aby řád svou povahou pro společnost lidskou zhoubný, a proto již před 100 lety od nejvyšší hlavy církve zrušený, vykližen byl z obvodu královského našeho“, a žádali, „aby všickni členové

řádu Tovaryšstva Ježíšova u nás až dosud se usadivší město naše opustili, a aby jim to i pro veškeru budoucnost zakázáno bylo“.

Stejnou žádost pak 11. prosince 1866 předložil zemskému sněmu okresní výbor zastupitelstva velvarského a nakonec se 19. prosince obrátilo 41 poslanců na místodržitele Českého království s interpelací: „Hodlá-li slavná vláda přičiniti se k tomu, aby přítrž učiněna byla po bytu a dalšímu usazování se řádu jezuitů v království Českém?“ Druhého dne obdrželi odpověď, že dotaz bude postoupen státnímu ministerstvu. Tím celá věc skončila.

Tváří v tvář všem těmto útokům se svých bratří zastal provinciál Georg Patiss SJ. Také generální představený Pierre Jean Beckx SJ napsal arcibiskupovi Schwarzenbergovi dopis, jímž se snažil získat jeho podporu pro pražské otce. Není známo, zda se pražský arcibiskup jezuitů účinně zastal. Peticí, kterou obdržel, se zřejmě nezabýval. Jeho korespondence obsahuje povzdech nad štvanicí, jež byla rozpoutána, a nad tím, že někteří kněží protijeziuitským pomluvám napomáhají. Již na jaře 1867 ale mohl konstatovat, že proud událostí obrátil pozornost společnosti jinam, a na adresu jezuitů dodal: „Ať si pro sebe půdu dobudou sami.“ A to se také stalo.

Vojtěch Novotný

Proměny chrámu sv. Ignáce

V letech 1866–1950 se psaly druhé dějiny novoměstských jezuitů. Otcové se po svém příchodu ihned pustili do pastorače, prováděli rovněž opravy a čištění kostela sv. Ignáce. Nově vybavovali chrámový interiér.

Dušíčková kaple

Nejvýraznější změny se dočkala kaple Všech věrných zemřelých, nazývaná též Dušíčková. Tato kaple představuje ikonograficky nejsevernější a nejucelenější výzdobu bočních kaplí. Její dekorace se od doby vzniku, tedy od 80. let 17. století, až do 70. let 19. století tematicky vztahuje k posledním věcem člověka: k problematice hříchu, smrti a odpuštění. Tato kaple jako jediná hluboko zasahuje do přilehlé kolejni budovy a je podstatně větší než ostatní kaple. Proto do ní bylo hned na začátku umístěno pět zpovědnic. Oltář, štukatura i klenební freska pocházejí z 80. let 17. století. Kristovu vykupitelskou smrt na kříži připomíná oltářní obraz od jezuitu oblíbeného malíře Jana Jiřího Heinsche. Z poloviny 18. století pochází Boží hrob se sochou mrtvého Krista, umístěný v oltářní menze. Na raně barokní štukatuře zdobící klenbu i stěny kaple můžeme vidět lebky, hnáty, rýče, přesýpací hodiny a další symboly

smrti. Scéna Posledního soudu se odehrává na klenbě kaple. Autorem této velmi přemalované fresky je Jan Jakub Steinfels ze Steinfelsu. Pět obdélných obrazů na stěnách kaple doplnilo výzdobu kaple téměř o dvě stě let později. Scény ilustrující podobnoství o marnotratném synu namaloval roku 1875 Jan Umlauf, jenž použil kresby svého učitele Josefa Führicha.

Cyklus pěti obrazů začíná odchodem lehkomyšlného syna z rodného domu, kde matka pláče a otec se za ním nešťastně dívá. Na následující scéně je mladík sváděn v cizích krajích k nepravostem. Je okouzlen dvěma mladými dámami, aniž by si povšiml prosícího hochy, jenž k němu přistoupil. Neuvědomuje si ani pomíjivost pozemského života, což připomíná pohřeb, odehrávající se v pozadí malby. Na třetím obraze je zachycen obrat v jeho životě. U korytka, ze kterého žerou prasata, zpytuje svědomí a lituje svého dosavadního života. Nad ním na obloze se

klene duha, znamená smlouvy mezi Bohem a člověkem. Na následujícím výjevu se syn za úsvitu vrací zpět domů. Na posledním obraze ho dojatý otec vítá na prahu svého domu. Celá výzdoba kaple je tedy jakýmsi *mentem mori*.

Noví světcí

Blahořečení Petra Fabera, společníka sv. Ignáce z Loyoly, si jezuité aktuálně připomněli obrazem Jana Umlaufa, namalovaným roku 1872. Ten je dnes zavěšený v kapli sv. Františka Xaverského. Další dva beatifikované řádové světce zpřítomňují sochy Eduarda Veselého z roku 1876. Petr Canisius, zakladatel klementinské koleje, byl blahořečen roku 1864 a Karel Spinola, japonský misionář a mučedník, byl začleněn do sboru blahoslavených o tři roky později. Veselý obě sousoší koncipoval jako protějšky, přičemž zdůraznil roli kněze a dítěte. Petr Canisius vyučuje hochy katechizmu, u Spinolových nohou spočívá čtyřletý Ignác Giori, kterého pokřtil. Zatímco Spinola zemřel pomalým upálením, malý Ignác byl sřat mečem. K oběma světcům jsou připojeny oslavné latinské nápisy na kartuších. Sochy se původně nacházely po stranách oltáře sv. Františka Borgii. V letech 1940–1941 byly přestěhovány do kaple sv. Liboria, kde se nacházejí dodnes.

Kaple Českých patronů

Jestliže objednávkou uměleckých děl zobrazujících jezuitské světce

chtěli otcové zdůraznit řádovou tradici, misijní i pedagogickou činnost Tovaryšstva, v případě soch sv. Cyrila a Metoděje, zhotovených Eduardem Veselým roku 1882, navázali na tradici zemskou, národní. Obě sochy slovanských věrozvěstů vítaly návštěvníka kostela hned u vchodu, později byly přemístěny do kaple Českých patronů, bývalé kaple Nejsv. Trojice. Sochy tak spočívají na konzolách po stranách barokního oltáře sv. Jana Nepomuckého. Titulní obraz světce uctívajícího Matku Boží namaloval někdy po roce 1900 Emanuel Dítě ml. Původní patrocinium tohoto oltáře však bylo trojiční. Obraz Nejsv. Trojice adorované sv. Ignácem z Loyoly namaloval v rámci celkového zařizování kostela roku 1687 Jan J. Heinsch. Ten je nyní zavěšen v kapli sv. Aloise z Gonzagy. Heinschův oválný obrázek se sv. Josefem v nástavci oltáře odpovídá již svému původnímu osazení. Takový oltář se dle dobových pramenů nacházel v prostřední boční kapli na severní straně kostela. Patrně ještě v baroku byl tento oltář přemístěn do kaple přiléhající k presbytáři, zasvěcené Nejsv. Trojici. Tato kaple znamenala v průběhu staletí mnoho změn. Severní oltář sv. Josefa s novou titulní sochou světce uvádí František Ekert (1844) ještě jako oltář sv. Jana Nepomuckého. Mučedníka zpovědního tajemství a patrona dobré pověsti doprovázejí po stranách

Družinská kaple mužů a jinochů v nynější sakristii, oltář v místě vchodu do kostela
(Foto archiv SJ)

oltáře řezby sv. Prokopa a sv. Vojtěcha. Na protější straně se nachází moderní oltář sv. Václava ze 40. let 20. století. Na mramorové menze je připevněn štukový reliéf s výjev z života svätce. Raně barokní sochu sv. Václava od Jana Jiřího Bendla z doby kolem roku 1678 doplňuje na zdi vymodelovaný štukový reliéf svaťováclavské orlice. Úctu ke sv. Anežce České v 19. století odráží menší obraz od Jana Zapletala zavěšený na stěně. Myšlenku prezentace sboru zemských patronů v této kapli podtrhuje i Heinschovo plátno Přenesení těla sv. Václava, které pochází z hlavního oltáře zrušeného kostela sv. Václava na Malé Straně.

Stavební úpravy a opravy

Významným počinem bylo zřízení a vybavení Družinské kaple v prostoru nad sakristií kostela na začátku 20. století. Samotná kaple byla vysvěcena roku 1904. Sodálové mariánské kongregace mužů a jinochů se předtím scházeli na empoře kostela, pak v sakristii.

Velká rekonstrukce kostela probíhala ve 40. letech 20. století. Snahou jezuitů bylo obnovit kostel do podoby, kterou měl v polovině 18. století. Práce směřovaly k oslavě 400. výročí založení Tovaryšstva Ježíšova. Opravovala se štuková výzdoba, nástěnné malby, různé zlatnické práce. Nové objevy přineslo restaurování Heinschova obrazu Apoteóza sv. Ignáce na hlavním oltáři. Akad. malíř Jan Janša zjistil, že jeho předchůdce Wolfgang Seidl, který plátno opravoval roku 1866, přemaloval při této příležitosti notový záznam, jenž drží hrající a zpívající andělé. Při pohledu zblízka zjistíme, že notový přepis zachycuje začátek písně „Bože před tvou velebností“ i s českým textem. Kromě této úpravy z 19. století byly zjištěny ještě starší zásahy. Heinschovo dílo z roku 1688 chtěli otcové umístit i na nový oltář budovaný roku 1753. Formát obrazu však tomuto oltáři neodpovídal, proto bylo plátno v horní části doplněno o holubici Ducha svätého, Boha Otce a hlavičky andílků.

Lurdská jeskyně

Poslední výraznou změnou v interiéru kostela sv. Ignáce bylo vybudování nové lurdské jeskyně. Lurdská kaple existovala v kostele sice již od roku 1896, byla však považována za nevyhovující a málo důstojnou. Nacházela se ve schodišti na pravé straně kostela (dnešní prostor zповědní místnosti). Roku 1944 učinil provinciál Bohumil Spáčil SJ slib, že bude-li uchráněna rezidence, které hrozilo úplné zrušení, vykoná řád v kostele sv. Ignáce něco ke cti a slávě Panny Marie. S budováním nové jeskyně se symbolicky začalo v den 90. výročí zjevení Panny Marie v Lurdech 11. února 1948. Ke svěcení

kaple došlo 8. prosince 1948, o svátku Neposkvrněného Početí Panny Marie. Autorem sousoší byl Heřman Kotrba. Kotrba vyřezal i sochy sv. Terezie z Lisieux a sv. Antonína Paduánského.

Z uměleckého hlediska probíhalo zařizování kostela sv. Ignáce v letech 1866–1950 jednak se snahou prezentovat nedávno beatifikované řádové světce, jednak odráželo dobovou úctu k některým svatým. V případě Dušičkové kaple a kaple Českých patronů navázali otcové na ideu svých předchůdců v barokní době, totiž na myšlenku jednotně koncipovaných prostorů.

Petra Oulíková

Skautská mše v dnešní Družinské kapli
(Foto archiv SJ)

Pastorace pražských jezuitů

V letech 1866 až 1950 byly pražský kostel sv. Ignáce a přilehlá jezuitská rezidence svědky bohatých duchovních, společenských i kulturních aktivit. Společně s jezuitskými kněžími se na nich výrazně podíleli i věřící z řad laiků.

Vedle skautského hnutí, kterému se budeme věnovat v dalším čísle bulletinu, zde působilo Sdružení katolické mládeže a řada mariánských družin. Rozvíjelo se exerciční a eucharistické hnutí i Apoštolát modlitby. Bylo zde vydáváno několik časopisů a vznikla tu také Veřejná katolická knihovna.

Exerciční hnutí

Znovuvedení Tovaryšstva Ježíšova do Prahy roku 1866 bylo úzce spojeno s dáváním duchovních cvičení, která od počátku představují hlavní apoštolát jezuitského řádu. Již od 60. let 19. století jezuité dávali exercicie přímo v pražské rezidenci, nejprve jednotlivcům, a od 80. let i skupinám. Mezi exercitanty nepatřili pouze kněží, ale také muži-laici. Těm jezuité nabízeli i možnost tzv. otevřených exercicií, při nichž byla větší skupině mužů každý večer v týdnu předkládána jedna rozjímavá přednáška, po níž se účastníci rozešli domů. Ženám byla duchovní cvičení nabízena především v prostředí žen-

ských klášterů. Vedle toho jezuité vyjížděli i do mimopražských míst, především do postupně zřizovaných exercičních domů.

Pro potřebu exercičního hnutí začal P. Alois Stork SJ jako přílohu *Hlasů svatohostýnských* vydávat list *Obrození*, který byl roku 1935 přenesen do Prahy. S názvem *Obrození: list pro šíření exercičního a eucharistického hnutí v ČSR* tam vycházel do roku 1940, kdy byl pro nedostatečný počet čtenářů zastaven. Jak svědčí podtitul periodika, jezuité se tehdy zapojili i do eucharistického hnutí, jehož snahou bylo, aby mládež častěji přistupovala ke svatému přijímání. Myšlenku eucharistického hnutí inspirovalo tisící výročí mučednické smrti sv. Václava (1929), který je již od prvních legend označován za eucharistického světce. Mladí „eucharistiáni“ se sdružovali do místních kroužků, které byly organizačně přičleněny ke Sdružením katolické mládeže. Jednomu z nich se věnovali také pražští jezuité.

Sdružení katolické mládeže

Sdružení katolické mládeže (SKM) vzniklo roku 1918 z iniciativy diecézního kněze Václava Chlumského a jeho spolupracovníků, kteří chtěli napomoci tomu, aby se mládež scházela ve skupinkách, vedených knězem či laikem, a pokusili se tedy sjednotit předválečné katolické mládežnické organizace. P. Chlumský se stal generálním duchovním rádcem SKM a roku 1919 také začal vydávat časopis *Dorost: časopis mládeže Katolické akce*. Své dílo později předal Tovaryšstvu, za jehož vedení mělo SKM v různých diecézích stovky skupin a asi 15 tisíc členů. Jezuité pro ně pořádali exercicie, společná svatá přijímání, kázání, poutě a sjezdy, slavnosti, vzdělávací přednášky apod.

Ústředí SKM mělo kancelář v pražské rezidenci. Jeden z tamních kněží byl generálním duchovním rádcem sdružení a měl také na starost časopis *Dorost*, jehož vydávání roku 1940 zakázali nacisté. Články na stránkách tohoto periodika přispěly k uvěznění P. Aloise Kolářka SJ a P. Adolfa Kajpra SJ v koncentračních táborech. V roce 1945 byl list obnoven, krátce ho vedl P. Kajpr, který však brzy redakci předal P. Františku Mikuláškovu SJ. Roku 1948 časopis definitivně zrušili komunisté. V letech 1930 až 1939 vydávalo SKM i periodikum *Nové směry: měsíčník pro pracovníky ve*

skupinách mládeže a v dětských besídkách. Po zastavení *Dorostu* ho P. Kajpr s Václavem Haškem bez úředního schválení obnovili, což přispělo k jejich uvěznění v koncentračních táborech.

Od roku 1935 vydávali pražští jezuité také časopis *Posel Božského Srdce: měsíčník pro šíření úcty k B. Srdci Páně, orgán apoštolátu modlitby a Sdružení smírných obětí*. Od roku 1937 byl jeho redaktorem P. Adolf Kajpr SJ a časopis tehdy dosáhl nejvyšších kvalit. Roku 1941 časopis zakázali nacisté. Úctu k Nejsvětějšímu Srdci Páně začali jezuité v Praze šířit bezprostředně po svém návratu. Hned po obnovení pražské komunity roku 1866 založil její superior P. Theodor Schmude SJ, sám velký ctitel Nejsvětějšího Srdce a autor knihy *Die Andacht zum heiligen Herzen Jesu Christi* (1858), bratrstvo Božského Srdce Páně.

Mariánské družiny

První novodobá družina v českých zemích vznikla roku 1872 při sirotčinci sv. Notburgy v Praze na Malé Straně. Skutečnou obnovu však přinesl až rok 1880, kdy P. Jan Cibulka SJ inicioval při kostele sv. Ignáce založení Mariánské družiny mužů a jinochů Neposkvrněného početí Panny Marie a sv. Jana Nepomuckého. Od té doby u sv. Ignáce postupně vzniklo osmnáct českých a německých družin mužů a jinochů, paní a dívek, dětí, učitelek, kněží a bohos-

Přijetí sodálek
Mariánské družiny
v roce 1941
(Foto archiv SJ)

lovců. Některé z nich měly i několik set členů.

K nejvýznamnějším patřila Mariánská družina českých akademiků pod ochranou Navštívení Panny Marie a bl. Edmunda Kampiána (1895) a Mariánská družina učitelek pod ochranou Neposkvrněného Početí Panny Marie a bl. Anežky České (1892). Později následovala Mariánská družina dívek pod ochranou bl. Panny Marie Lurdské a sv. Anežky Římské (1901) a Mariánská družina dam pod ochranou Panny Marie Královny (1909); obě poslední byly posléze spojeny v Mariánskou družinu paní a dívek pod ochranou Matky Boží Bolestné a sv. Terezie Ježíškovy (1927).

Činnost mariánských družin se řídila pravidly z roku 1587, jež byla v nové době několikrát upravována. V čele každé skupiny stál ředitel

z řad kněží bydlících v rezidenci. Sodálové a sodálky každé družiny volili výbor, který se skládal ze starosty, dvou náměstků, jednatele, několika radních, instruktora čekatelů a pokladníka. Ve vztahu k řediteli měl výbor poradní hlas. Pro potřeby všech mariánských družin byl v rezidenci zřízen sekretariát, který také redigoval věstník *Ve službách Královny*.

Členství v družině bylo dobrovolné, ale pojily se s ním určité závazky, týkající se osobních modliteb a společných aktivit. Patřila mezi ně především účast na schůzkách družiny, jež se konaly každých čtrnáct dní. Otevíraly se promluvou ředitele, po níž následovala přednáška, diskuze a pobožnost. Sodálové a sodálky se měli účastnit výroční valné hromady, měsíčního společného svatého přijímání, ročních duchovních cvi-

čení i družinských oslav. Měli mít podíl na církevních slavnostech a procesích (s odznaky a prapory), poutích, výletech a akademiích. K úkolům členů družin patřilo i aktivní nasazení v dílech apoštolátu a charity. Pořádali duchovní cvičení pro veřejnost, pečovali o výzdobu kostelů a o bohoslužebná roucha a podporovali misie. Učitelky se měly zaměřit na děti a mládež. Studující měli směřovat k tomu, aby se stali katolickou inteligencí. Děti měly být vedeny k řádnému křesťanskému životu. Významná byla i tisková akce družin, které vydávaly a rozdávaly drobné náboženské, modlitební i poučné knihy nebo brožurky.

Sloučením knihoven mariánských družin a hojných knižních darů vznikla v pražské rezidenci na podzim roku 1933 Veřejná katolická knihovna u sv. Ignáce, která proto byla zvána též „Družinská knihovna“. Podnět k jejímu založení dal již dříve P. Alois Stork SJ, knihovna však vznikla teprve poté, co pro ni byla v přízemí vedle vchodu do budovy vyčleněna někdejší hovorna. Knižní fond o asi dvou tisících svazcích byl tříděn do oddílů: náboženský, vzdělávací, beletristický a časopisecký. Knihovna byla posvěcena a otevřena 17. prosince 1933. Roku 1938 byla přestěhována do prostorné místnosti za sakristií kostela.

Církevně byly jednotlivé družiny zřízeny přivtělením k prvotní římské

družině *Prima primaria* (založené roku 1563), které prováděl generál Tovaryšstva Ježíšova. Z hlediska světské organizace byly roku 1892 c.k. místodržitelstvím řádně registrovány jako spolek s názvem Mariánská kongregace a se sídlem v Praze. Právě tomuto světskému rozměru družin je třeba přičíst fakt, že pořádaly i společenské, reprezentativní a debatní akce, včetně divadelních představení, promítání filmů a dobových bazarů.

Od 30. let 20. století bylo působení mariánských družin u sv. Ignáce poznamenáno vnitřním vyčerpáním spolkového katolicizmu, nástupem Katolické akce a stále zřetelnějším směřováním k novým podobám spirituality laika žijícího ve světě a nasazeného v apoštolátu. Ředitelé družin tento vývoj stále zřetelněji zohledňovali a propagovali. Podle nařízení z března 1948 měly všechny spolky znovu policejně ohlásit svou činnost. Než by se dostaly pod kontrolu nového režimu, radši se sodálové a sodálky usnesli, že spolkovou činnost ukončují, neboť vyvíjejí a chtějí vyvíjet výhradně činnost duchovní, která spadá do působnosti církevní a jež je podřizuje pouze vedení církve. Toto rozhodnutí oznámili Zemskému národnímu výboru v Praze. Nástup komunismu nakonec působení mariánských družin utlumil a konec jim učinila internace řeholníků v dubnu 1950.

Lenka Česková, Vojtěch Novotný

Příběh varhan u sv. Ignáce

Po více než dvě desetiletí scházel kostelu sv. Ignáce důstojný hudební nástroj k doprovodu liturgie. Návštěvníci si museli zvyknout na zvuk elektronických varhan. Původní varhany ležely rozebrány na galerii kostela. Až v roce 2013 se mohl chrám opět rozeznít jejich zvukem. Zde je jejich příběh.

Barokní varhanní nástroj

V roce 1665 začali jezuité s výstavbou kostela sv. Ignáce z Loyoly. Za architekta byl vybrán italský tvůrce Carlo Lurago. Stavba kostela postupovala rychle, a tak byl kostel na svátek sv. Ignáce, 31. července 1678, posvěcen tehdejším pražským arcibiskupem Janem Bedřichem z Valdštejna. V roce 1687 byla ke kostelu přistavěna věž, v letech 1696–1697 byl přistavěn portikus a v roce 1717 byla dostavěna sakristie. Na vnitřní výzdobě kostela se pracovalo až do roku 1699. Z tohoto období pochází také první zmínka o varhanách. Smlouva o stavbě nástroje v kostele sv. Ignáce z Loyoly na Novém Městě pražském byla uzavřena s Johannem Matyasem Grueberem v roce 1698. Ovšem již 6. června 1699 byla uzavřena nová smlouva s Casparem Arnoldem na dokončení rozpracovaného díla. Proč Grueber odešel do Německa a nedokončil započatou stavbu varhan v novém jezuitském kostele, není jasné. Stavba varhan

byla dokončena Casparem Arnoldem 2. září 1700.

Architektura varhan sestávala z hlavní varhanní skříně a pozitivu umístěného v zábradlí varhanní kruchty. Nástroj měl dva manuály, pedál, 19 rejstříků a spodní oktáva byla lomená. Hrací stůl byl umístěn v podstamentu. Dodnes jsou v této části varhanní skříně patrné zbytky hracího stolu, tzv. *Spielschranku*, s otvory po manubriích. Z jejich počtu můžeme soudit, že se odsud ovládaly jen rejstříky hlavního stroje a pedálu, jejichž píšťaly byly umístěny v hlavní velké skříní nástroje. Rejstříkování pozitivu, kde se nacházely píšťaly druhého manuálu, se provádělo za zády varhaníka. To do svědčila i nalezená stará zadní stěna pozitivu, ve které bylo šest otvorů po rejstříkových manubriích. To odpovídá varhanám stavěným v 17. a 18. století. Je tedy pravděpodobné, že varhanní skříň stála v těsné blízkosti za pozitivem, aby si mohl varhaník sám rejstříkovat. Kdo je autorem

Celkový pohled asi z roku 1919 na kůr kostela s varhanami. V kostele je provizorní dřevěná podlaha, jiné než dnes je zádveří kostela pod kůrem
(Foto archiv SJ)

varhanní skříň, není dodnes známo. Jisté je pouze to, že sochařská výzdoba je z dílny Matěje Václava Jäckela kolem roku 1699.

Romantická přestavba

V roce 1912 bylo rozhodnuto, že původní barokní dvoumanuálové varhany již nedostačují požadavkům liturgie a že je nutná jejich přestavba. Správa kostela vybrala k tomuto účelu známého pražského varhanáře ze Žižkova, Emanuela Štěpána Petra. Protože se jednalo o přestavbu menšího barokního nástroje na větší nástroj romantický, muselo dojít i k určitým změnám na varhanní skříni.

Emanuel Š. Petr barokní varhanní skříň prohloubil, odstranil hrací stůl v podstamentu, píšťaly ze skříňe pozitivu odstranil a celý pozitiv zkrátil do hloubky na úroveň zábradlí kůru.

V pozitivu zůstaly jenom prospektové píšťaly, a rázem se z něj stal jakýsi kosmetický doplněk celkového pohledu na varhanní kruchtu. Měl však i své praktické využití – stala se z něj skříň na noty. Do prohloubené barokní skříňe E. Š. Petr doslova napechoval jak vzdušnice, tak i nové píšťaly padesáti znějících registrů.

Z barokního mechanického nástroje se rázem stal nástroj romantický s pneumatickou trakturou, který také vyhovoval tzv. řezenské reformě. Nástroj Petr opatřil novým hracím stolem, který umístil mezi varhanní skříň a pozitiv.

Přestože byl nástroj od E. Š. Petra zcela nový, již od samého začátku byl problémový. Jako první vyvstal problém s laděním nástroje. Tím, že ve varhanní skříni byl nedostatek místa, bylo při ladění některých hlasů zapotřebí vyndat některé píšťaly ze skříňe ven. To nepřispívalo k dobrému chodu varhan a již v polovině 40. let 20. století byl nástroj značně poruchový a začalo se uvažovat o jeho přestavbě. Veškeré plány zmařila nacistická okupace a následná válka.

Kostel bez varhan

Při mylném náletu na Prahu na sklonku 2. světové války způsobily výbuchy bomb na Karlově náměstí

a jeho okolí narušení statiky kůru. Protože postupem času hrozilo zřícení celé varhanní kruchty i s nástrojem, rozhodla se správa kostela varhany demontovat, kůr zpevnit, nástroj zrekonstruovat a znovu postavit. Na jaře roku 1988 došlo k demontování Petrových varhan. Varhanní skříň a strojová část byly uloženy na postranních galeriích kostela, píšťalový fond pak ve zvláštní místnosti v přílehlých prostorách kostela. Oprava podlahy kůru probíhala rychle. Staré dubové trámy byly nahrazeny ocelovými nosníky, byla položena nová podlaha. V listopadu roku 1989 přišel politický převrat a nashromážděné finanční prostředky na varhany byly uplatněny na jiné nutné opravy kostela a přílehlých prostor. V kostele tak nadlouho chyběla rovnocenná dominanta proti hlavnímu oltáři. K doprovodu při liturgii sloužily elektronické varhany.

Obnova varhan

Diskuze o obnově varhan se táhla mnoho let. Nápadů bylo několik. Uvažovalo se o obnově barokního nástroje, o pietním restaurování Petrových varhan či o zcela novém nástroji do „staré“ varhanní skříně. V září roku 2001 vydal Státní ústav památkové péče „Odborné vyjádření k obnově památkově chráněných varhan“. Na základě tohoto vyjádření vznikla komise složená z Duchovní správy u kostela sv. Ignáce, Magistrátu hlavního města Prahy,

Pražského ústavu památkové péče, Státního ústavu památkové péče a Arcibiskupství pražského. Tato komise pak rozhodla rozdělit restaurování varhan na dvě etapy. První etapa se týkala restaurování varhanního pozitivu v zábradlí kůru dle doby jeho vzniku. Tímto úkolem byl pověřen varhanář Vladimír Šlajch. Toto dílo bylo inaugurováno 21. dubna 2002. Druhá etapa, stavba barokní varhanní skříně a nástroje, měla navazovat bezprostředně na první. Nicméně k ní nedošlo. Stavbu varhan měl finančně podpořit Magistrát hl. m. Prahy. Ten však po ničivé povodni v srpnu 2002 neměl na druhou etapu opravy varhan u sv. Ignáce finanční prostředky. Poslal duchovní správě omluvný dopis, a tak se muselo na stavbu Petrových varhan čekat až do února 2011. Tehdy správce kostela P. Josef Čunek SJ podpořen příslibem finančního zajištění rozběhu díla rozhodl obnovit varhany od Emanuela Štěpána Petra. K tomu byla vybrána firma Kánský–Brachtl z Krnova-Krásných Louček.

Obnovené historické varhany v kostele sv. Ignáce na Karlově náměstí v Praze byly požehnány 12. listopadu 2013 pražským arcibiskupem Dominikem kardinálem Dukou OP. O slavnostní rozeznění varhan se postaral dlouholetý regenschori při kostele sv. Ignáce Ing. Jan Blabla, který osobně zažil demontování v roce 1988. Na závěr mše

Pohled na varhany
po přestavbě
Emanuelém Š. Petrem
(Foto archiv SJ)

svaté tehdejší rektor kostela sv. Ignáce a iniciátor celého díla P. Josef Čunek SJ přiblížil příběh obnovy historických varhan. Poděkoval všem, díky nimž byla rekonstrukce historických varhan umožněna – vedle množství věřících, kteří přispívali v pravidelných sbírkách, a dalších dárců především štědrému mecenášovi Martinu Peroutkovi, který přislíbil finanční zajištění rekonstrukce nástroje, a tak umožnil plynulé pokračování obnovy varhan.

Obnovený nástroj je umístěn v původní barokní skříni s novou přístavbou na západní straně. Má novou mechanickou trakturu, Barkerovu páku a vzdušnice. Původní strojová část varhan byla během generální rekonstrukce kostela v letech 1994–2001 natolik poškozena, že nebylo možné ji restaurovat. Z původního Petrova nástroje tak zůstaly píšťalový fond a hrací stůl s pedálníci.

Emanuel Vittek

Centrum chrámového zpěvu

Ke každému kostelu patří neodmyslitelně hudba a zpěv. Nejinak tomu bylo i při jezuitském kostele sv. Ignáce z Loyoly na Novém Městě pražském. V tomto ohledu byla velmi klíčová Cyrilská jednota.

Roku 1874 začal vycházet časopis *Cecílie*, jehož vydavatelem byl Ferdinand Josef Lehner, kaplan kostela sv. Cyrila a Metoděje v Praze-Karlíně. Časopis měl za úkol seznamovat s tzv. ceciliánskou reformou, jejímž úkolem bylo vrátit kostelním písním a hudebnímu doprovodu jejich původní duchovní poslání. Ti, kdo se k P. Lehnerovi připojili, se sdružili pod názvem Ceciliánská jednota. V roce 1879 byl časopis přejmenován na *Cyryll: časopis pro katolickou hudbu posvátnou v Čechách, na Moravě a ve Slezsku* a spolek změnil svůj název na Cyrilskou jednotu.

Osobnost P. Františka Žáka SJ

Spolu s P. Lehnerem působil v Karlíně i P. František Žák. Ten v roce 1898 vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova a přinesl tak s sebou cyrilské hnutí i k jezuitům. Od roku 1907 působil pater Žák při kostele sv. Ignáce v Praze jako ředitel mariánských družin. Součástí jeho péče o tyto družiny bylo i to, že v roce 1908 založil při kostele dívčí sbor složený z členek družin. Psal pro sbor jak texty, tak i hudbu, a jeho díla větší či

menší byla později vydána Františkem Pivodou. Písně, jako například „Ježíši Králi, nebe a země“, „Matko Boží, neslycháno“, „Budiž vděčně veleben“, „Ó Srdce Páně nejsvětější“ a jiné jsou dílem P. Františka Žáka. Své písně vydával Žák ve věstníku mariánských družin s názvem *Ve službách Královny*. Z takto publikovaných písní později vznikl *Družinský zpěvníček*. V roce 1919 pak byla založena Cyrilská jednota i u sv. Ignáce na Novém Městě pražském, což byla odnož Obecné jednoty cyrilské.

Dějiny sboru Cyrilská jednota

Sbor při jezuitském kostele sv. Ignáce v Praze, jehož zakladatelem byl P. František Žák, se z původního ženského tělesa rozrostl na sbor smíšený. V průměru čítal 30 až 40 aktivních členů. Jeho náplní byl zpěv při bohoslužbách nejen v kostele sv. Ignáce. Sbor často hostoval také v chrámu Nejsvětější Trojice ve Spálené ulici a v kostele sv. Jana Nepomuckého na Skalce. Jedním z mnoha úkolů sboru bylo též učit lid zpívat nové písně. To se dělo vždy v neděli odpoledne před nedělním kázáním.

Ve výroční zprávě z roku 1924 se můžeme dočíst: „Chrám je pln lidu téměř od základův, až v klenbu se chvěje zbožným zpěvem lidu, a je zajímavě pozorovati, jak každý dychtivě se chápe lístků s písněmi.“

Sbor konal koncerty i mimo chrám. Například hned v roce 1919 zpíval v Měšťanské besedě při příležitosti oslav biskupského svěcení Františka Kordače a jeho následném jmenování arcibiskupem pražským.

Sbor se po celou dobu svého působení na svatoignáckém kůru těšil přízně nejen jezuitů, ale i návštěvníků chrámu. Nejtěžší období pro zpěváky bylo období nacistické okupace. Bylo jim zakázáno například konat oslavy 25. výročí založení. Často se střídaly osoby ve funkci předsedy. Důvod byl jednoduchý. Protože předsedové Cyrilské jednoty družinské byli většinou kněží, docházelo k jejich věznění. Někteří takto zatčení předsedové se již nikdy nevrátili. I přes všechny tyto problémy sbor nadále doprovázel bohoslužby svým zpěvem. Nejvýznamnějšími sbormistry byli P. František Žák SJ, P. Vojtěch Průša, P. Karel Pokorný SJ, Josef Solnař, Josef Jodl, Jan Hlucháň a Josef Hercl.

Po komunistickém puči

Když byli v roce 1950 jezuité vyhnáni od sv. Ignáce, odešlo z kostela i mnoho jeho návštěvníků a také ti, kteří se aktivně do bohoslužby zapojovali, mimo jiné i hudebníci. V dub-

nu roku 1950 tak kostel sv. Ignáce v Praze přišel o sbor, který vedl Josef Hercl. Ten odešel ke sv. Jakubu na Starém Městě pražském. Spolu s ním opustil kostel i začínající varhaník Otto Novák. U sv. Ignáce tak zůstal varhaníkem Jan Hlucháň, po jeho smrti v roce 1955 nastoupila na jeho místo Hana Truncová. Sborový zpěv z kostela vymizel. Zůstalo pouze torzo pěveckého tělesa, dívčí schola, která během liturgie zpívala žalmy.

O Vánocích v roce 1959 se u sv. Ignáce zpívala Rybova vánoční mše „Hej mistře“. Bylo osloveno mnoho hudebníků a zpěváků. Ne všichni však přišli. Z těch, kteří vánoční mši zpívali, se následně vytvořily různé malé skupinky, a z jedné z nich vzešel v roce 1960 i Svatoignácký sbor, vedený Ing. Janem Blablou. Tím se po deseti letech od zániku tělesa Josefa Hercla obnovila tradice sborového zpěvu u sv. Ignáce. Když se varhanice Hana Truncová později provdala do Rakouska, nastoupil Ing. Blabla na její místo. Do nově vzniklého sboru se začlenila i dívčí schola, a toto nově vzniklé hudební těleso působilo při kostele za příznivých i nepříznivých podmínek. Bylo svědkem liturgické reformy po 2. vatikánském koncilu, návratu jezuitů v roce 1968 i jejich následného odchodu o sedm let později, a opět jejich definitivního návratu roku 1990. Sbor při kostele působí dodnes.

Emanuel Vittek

Hovořit jazykem moudrosti

Počátkem září byl na stránkách časopisu italských jezuitů La Civiltà Cattolica a dalších evropských jezuitských periodik publikován rozhovor s tehdejší generálním představeným Tovaryšstva Ježíšova Adolfem Nicolásem. Přinášíme výběr z tohoto posledního rozhovoru před jeho rezignací.

Papež František definoval řeholníky jako hříšníky a proroky. Je důležité, aby se řeholník cítil hříšníkem? Co v dnešní době znamená být prorokem? Papež říká, že prorok obrací věci vzhůru nohama. Co se tím chce říct?

Je důležité, aby se řeholník cítil „hříšníkem“. Nejsme lepší ani horší než ostatní křesťané, proto nemůžeme soudit druhé. Společně s papežem se domníváme, že církev, která soudí druhé, projevuje málo moudrosti a uzurpuje si pozici Boha, jenž jako jediný vidí do srdcí. Pokud se týče úlohy proroka, pokorně se odvažují rozeznávat následující. Uvnitř církve se uskutečňuje prorocká služba a dotýká se těch, kdo mají víru. K ní se vztahuje všechno, co papež František říká o roli proroka: obrací věci vzhůru nohama, vytváří určitý zmatek a nutí lidi přemýšlet. Pak existuje další služba zaměřená na ty, kdo víru nemají. Pro ně nemá proroctví moc velký smysl. Zasahuje je ale svědectví jiné, humanistické a evangelní moudrosti, která je rovněž schopna vést lidi k přemýšlení a nasazuje jim brouka do hlavy: Je to snad pravda? Je to lidštvější, autentičtější? Toto je úloha řeholníků v mnoha situacích, v hraničních oblastech, nebo úplně za hranicemi, ve světě, který ignoruje náš zdravý rozum.

Jak vypadá prorocký jazyk v dnešní době?

Vždy jsem byl ohromen skutečností, že prorokování v Izraeli již skončilo. V knize Daniel se ohlašuje, že Izrael už nemá schopnost prorokovat. Hledají se příčiny, a jediným možným důvodem je, že lidé v exilu ztrácejí víru. Izrael již nemá víru. Jen malý zbytek si víru zachovává. Prorokování může existovat pouze v rámci společenství víry. A mnozí řeholníci dnes žijí v hraničních oblastech, nebo v prostředí, kde lidé víru nevyznávají. Jaký jazyk je na tomto místě ten správný? Je zajímavé, že když zmizí schopnost prorokovat, jako

nový jazyk Boha se objeví moudrost. Možná toto je ten správný jazyk pro Evropu, která ztratila víru – jazyk moudrosti. Možná potřebujeme nový jazyk, který dokáže pojmout moudrost znalců i moudrost lidu, abychom hovořili jazykem, jemuž je svět schopen rozumět.

Pomáhá tato moudrost při působení na periferiích, na hranicích?

Ano, a musíme se naučit novému pohledu na svět, novému způsobu, jak vidět věci a potom jak mluvit. Jít na hranice a vidět, jak žijí ti druzí, ti, kdo stojí na druhé straně hranic, může být někdy náročné. Ale je to také velmi zajímavé a atraktivní, protože v druhých lidech a v jiných kulturách a náboženstvích je vždy mnoho dobra. K tomu, abychom mohli jít na hranice, je proto zapotřebí lidí s velmi hlubokou, dobře zakořeněnou a kultivovanou vírou. A lidí schopných moudře mluvit a být slyšet.

Hodně jste cestoval a máte široký rozhled po světě. Co podle vašeho názoru představuje největší výzvy v současném světě?

Ve snaze odpovědět na otázku, proč je tak málo Japonců křesťany, říkával jeden japonský biskup: „Ježíš řekl: ‚Já jsem Cesta, Pravda a Život.‘ Většina asijských náboženství jsou náboženství nebo spirituality cesty: šintoizmus, konfucianismus, buddhizmus, kendo, aikido atd., ale většina západních misionářů přišla kázat a mluvit o pravdě.“ V podstatě nedošlo ke skutečnému setkání s Japonskem. Čím více cestuji po světě, tím více si myslím, že ten biskup měl pravdu: Asie je cesta; Evropa a USA se zabývají pravdou; Afrika a Latinská Amerika jsou život a udržují při životě hodnoty (přátelství, rodina, děti atd.), na které jsme v jiných částech světa zapomněli. Pro nás jezuity je příznačné, že – rozumím-li tomu dobře – se sv. Ignác více zajímal o cestu, tedy o to, jak růst a jak se proměňovat v Krista, než o jiné věci. Výzvou pro nás křesťany je, že potřebujeme všechny, všechnu citlivost všech kontinentů, abychom dosáhli Kristovy plnosti, která je také plností našeho lidství. Tato vize stojí za všemi apely papeže Františka ve prospěch migrantů a uprchlíků.

Velmi milujete Japonsko. Čemu může nás všechny v dnešní době naučit misie v této velké zemi, v této kultuře?

Hudební citlivosti. Japonci patří mezi nejmuzikálnější lidi na světě. Náboženství se mnohem více podobá tomuto citu pro hudbu než racionálnímu systému vyučování a vysvětlování. Japonci – také díky kořenům buddhizmu – jsou velmi citliví, otevření transcendenci, bezplatnosti a kráse, které tvoří

základ naší lidské zkušenosti. Ale tato citlivost je dnes samozřejmě ohrožena čistě ekonomickou či materialistickou mentalitou, která neumožňuje dosáhnout hlubších dimenzí skutečnosti. Dnešní misie v Japonsku a Asii nám může pomoci objevit, nebo znovuobjevit, náboženské cítění jako cit pro hudbu, jako uvědomění si a ocenění rozměrů skutečnosti, které jsou hlubší než instrumentální rozum či materialistické pojetí života.

To má však co do činění také se vzděláváním: lidé jsou vychováváni ke smyslu pro hudbu a tak jsou vedeni k náboženskému cítění. Hrají v tom svou roli vzdělávací instituce Tovaryšstva?

Byla by tragédie, kdyby se naše vzdělávací instituce omezovaly na racionalitu a sebepoznání lidské bytosti ve vztahu k našemu sekulárnímu a materialistickému světu. Důvody, proč se pustit do procesu vzdělávání, jsou zcela odlišné. Nezabýváme se vzděláváním kvůli proselytizmu, ale kvůli transformaci. Chceme vytvořit nový druh lidství, který by byl – řekněme to takto – radikálně muzikální a který by si uchoval onu citlivost vůči kráse, dobrotě, utrpení druhých a soucitu. Nabízíme křesťanské vzdělání, protože jsme pře-

Již bývalý generální představený P. Adolfo Nicolás SJ se svým nástupcem P. Arturem Sosou SJ bezprostředně po volbě
(Foto GC36 Communications)

svědčení, že Kristus nabízí horizonty překračující omezené zájmy hospodářství či materiální výroby; že Kristus nabízí vizi plnějšího lidství, které lidskou osobu vede k tomu, aby vycházela ze sebe ve jménu péče a starosti o druhé; že Kristus nabízí nejen informace, kterými je svět již zaplaven, ale hlubší moudrost. Univerzita – a my jezuité jich máme na světě velmi mnoho – je sociální instituce, která vykonává specifickou úlohu ve vztahu ke společnosti. Prostřednictvím univerzity chceme být nápomocni společnosti, pokud se týče jejich hodnot, vyhlídek a ideálů.

Jste Evropan, ale svůj život jste strávil v Asii a po skončení svého funkčního období se do Asie vrátíte. Co Asie představuje pro dnešní církev, ale i pro svět?

Zdroj naděje. Asie je jiná a má nejstarodávnější zdroje moudrosti lidstva. Byl-li Bůh přítomen v některé části světa, konal-li něco, pracoval-li, jak říká sv. Ignác, jistě tomu bylo se zvláštní účinností v Asii. Plody toho jsme viděli v okamžiku velkého zemětřesení, tsunami a jaderné hrozby severně od Tokia. Svět ještě nikdy nebyl svědkem takového sebeovládání, takové disciplíny, solidarity a tak hlubokého odstupu jako za oněch událostí. A největší věcí na tom je, že to nebyl výsledek politicky zorganizovaného úsilí, ale spíše spontánní reakce lidí, kteří byli generace po generaci vychováni k hodnotám, jež ukázali světu. Řekla-li Asie při této příležitosti světu něco významného, nemám problém vnímat v této zprávě něco prorockého.

Do popředí výrazně vystupuje problém migrace. Jaká je ta správná perspektiva, ze které máme pohlížet na tento fenomén?

Ta, kterou zaujímá papež František. Nastala situace plná utrpení a vyloučení. Jsme ale lidé, a jsme tedy schopni solidarity a soucitu, a proto tuto situaci přijímáme za vlastní a společně se snažíme najít řešení do budoucnosti, které pomůže skutečně všem. Tváří v tvář částečným řešením se nicméně alespoň chceme podělit o to, co máme.

Musíme si neustále připomínat, že komunikace mezi různými civilizacemi se uskutečňuje právě prostřednictvím uprchlíků a migrantů. Svět, který známe, se vyvinul takto. Nejednalo se jen o to přidat kultury ke kulturám – došlo ke skutečné výměně. Dokonce i náboženství se rozšířila tímto způsobem. Migrantů nám poskytli svět, bez kterého bychom byli uzamčeni ve své kultuře a žili bychom se svými předsudky a limity. Každá země je v nebezpečí, že se uzavře do velmi omezených a velmi úzkých horizontů, zatímco díky migrantům se naše srdce, a i země samotné, mohou otevřít novým dynamikám.

P. Adolfo Nicolás mezi delegáty 36. generální kongregace
(Foto GC36 Communications)

Neznamená to však vidět svět jinak?

Nastal okamžik, kdy je zapotřebí myslet na lidstvo jako na celek a ne jako na soubor mnoha samostatných zemí, z nichž každá má své tradice, svou kulturu a své předsudky. Musíme myslet na lidstvo, které potřebuje Boha a určitou hloubku, jež může vycházet pouze ze spojení všech.

Papež František během rozhovoru, který mi poskytl v roce 2013, řekl, že „jezuita musí být člověkem nedovršeného myšlení, otevřeného myšlení“. Co to znamená pro vás?

Znamená to něco velmi důležitého a hlubokého. V pozadí tohoto tvrzení stojí vědomí – někdy zapomenuté či zamlžené – že Bůh je tajemství, ba dokonce, že je „tajemství všech tajemství“. Je zřejmé, že pokud tomu věříme, nemůžeme se o sobě domnívat, že máme poslední slovo ve věcech Boha a všech tajemství, o kterých diskutujeme: lidská osoba, dějiny, žena, svoboda, zlo atd. Naše myšlení je vždy „nekompletní“, otevřené novým skutečnostem, novým poznatkům, novým úsudkům o pravdě atd. Máme se hodně co učit od ticha pokory, od prosté uvážlivosti. Jezuita, jak jsem kdysi řekl v Africe, musí být cítit třemi věcmi: ovce, to je životem svého lidu a své komunity; knihovnou, to znamená hlubokou reflexí; a budoucností, to je radikální otevřeností vůči překvapením, která nám připravuje Bůh. Myslím si, že právě toto může z jezuity udělat člověka otevřeného myšlení.

*Připravil Antonio Spadaro SJ
Z La Civiltà Cattolica (III 2016, č. 3989)
přeložila Lenka Češková
Redakčně upraveno a zkráceno*

Nechávat se více překvapovat

V červenci letošního roku se jako předprogram Světového dne mládeže v Krakově uskutečnilo další, v současné podobě již páté celosvětové setkání Magis. Na dva tisíce účastníků se při něm rozjelo do téměř stovky experimentů, které se konaly po celém Polsku, Slovensku, v Litvě a poprvé i v České republice. Na Magis se také vypravila čtrnáctičlenná česká delegace, kterou tvořili mladí lidé ze všech koutů republiky. V Polsku se zúčastnili čtyř různých experimentů – tanečního, putovního, duchovního a ekologického.

„Magis pro mne vystihují tři slova: setkání, pestrost a cesta. Cesta k Bohu, k lidem, k lepšímu poznání sebe sama. Setkání s lidmi, s jejich jinakostí, která neznamena nebezpečí, ale pestrost, obohacení a příležitost k hluboké sebereflexi; setkání s Bohem a s nádherou jeho stvoření,“ popisuje svou zkušenost z Magisu Eva Čepelková, která se již zúčastnila světového Magisu v Brazílii (2013) i střeoevropského Magisu v Maďarsku (2014) a letos se podílela na organizaci jednoho z experimentů v České republice. Společně s českou delegací a několika dalšími organizátory se vydala také do Polska na úvodní společné setkání v Lodži, kde měli „Magisáci“ možnost poprvé se poznat a navázat kontakt s úplně neznámými lidmi, kteří se však v průběhu následujícího týdne stali jejich blízkými přáteli.

Multikulturní mozaika

V Lodži se česká delegace rozdělila na čtyři skupinky, z nichž jedna ve městě zůstala. „Stali jsme se součástí skupiny *Mocni w Duchu*, která se věnuje tanci a hudbě jako způsobu modlitby. Spíše než bychom se naučili tančit, byli jsme pozváni nahlédnout opravdu do středu tohoto společenství. Cítili jsme velkou otevřenost. Navíc jsme bydleli v rodinách členů skupiny nebo jejich přátel, což byla krásná zkušenost,“ přibližuje Kateřina Nováková, která se tanečního experimentu v Lodži účastnila společně s Libanonci, Egypťany, Haiťany, Tanzanci a třemi dalšími Česky. *Mocni w Duchu* je polská evangelizační skupina, která v sobě spojuje prvky ignaciánské spirituality a charismatického hnutí. V Lodži se schází v jezuitském kostele a také její kaplan pochází z řad čle-

Účastníci každého experimentu vytvořili vložku, která charakterizovala jejich skupinu a její činnost
(Foto archiv Magis)

nů Tovaryšstva. „Na našem experimentu jsme tančili v páru jen dvakrát a z toho jednou, když jsme svou multikulturní skupinku učili polku, ale přesto použiji tento taneční přírůstek. Myslím, že po Magisu u mne došlo k jedné konkrétní změně – začala jsem svůj život o něco méně plánovat a chtěla bych se naučit nechávat se více překvapovat od Toho, kdo se mnou tančí můj životní příběh,“ shrnuje svou zkušenost Kateřina.

Druhá ze čtyř českých skupinek se vypravila na ekologický experiment do města Supraśl nedaleko Białystoku v severovýchodním Polsku. Účastníci při něm v místním arboretu vyráběli budky pro ptáčky či sázeli stromky a společně s tamním umě-

leckým experimentem měli také příležitost poznávat místní tradice a památky. Na sever Polska zamířili rovněž účastníci třetího, putovního experimentu. Svou pouť zahájili v Braniewu, kde byla roku 1564 založena první jezuitská kolej v Polsku, a završili ji na mariánském poutním místě Święta Lipka, které od 17. století spravují jezuité. Na severu země, na samém pobřeží Baltského moře ve městě Gdaňsk, se konal rovněž čtvrtý experiment, jehož se účastnili mladí lidé z Čech a Moravy. Na duchovním experimentu s názvem „Spiritualita umění, umění spirituality“ se společně s mladými z Brazílie, Litvy a USA vedle modliteb a meditací věnovali tvorbě různých

artefaktů z papíru technikou scrap-art.

Vedle společné aktivity, ať už to bylo putování, práce v lese, či umělecká tvorba, tvořily základní pilíře každého dne na všech experimentech mše svatá, ranní modlitba s tématem dne, tzv. Magis kolečko a examen, tedy reflexe prožitého dne. „Na Magisu jsem měla možnost setkat se více i sama se sebou v situacích, které běžně nezažívám, a to je zřejmě ten pravý význam experimentu. Jednou z těchto situací je Magis kolečko, tedy sdílení zážitků a prožitků ve skupince několika dalších lidí,“ přibližuje význam tzv. *Magis circle* Kateřina Nováková. „Důležité pro mě bylo uvědomit si, jak obtížné je mlu-

vit o svém vnitřním životě. Nejde o nějaký striptýz mého nitra, některé prožitky opravdu mají zůstat jen mezi mnou a Bohem, ale jiné jsou mi dány právě proto, abych s nimi šla ven, a je krásné vidět, že něco, co prožiji já, může být užitečné i pro druhého. Často se nám stávalo, že jsme společně skládali jakousi mozaiku tím, že každý přinesl svůj střípek vidění světa,“ uzavírá studentka dějin křesťanského umění.

Modlitba, práce i pouť

Poprvé v dějinách Magisu se experimenty konaly také na území České republiky. Do Prahy a jejího okolí tak přijela strávit dny před krakovským setkáním s papežem Františ-

Anketa

Jaká je tvoje zkušenost z letošního Magisu?

Když jsem zjišťovala, co Magis vlastně je, zaujalo mě, že při něm jde o to, hledat Boha v každodenních věcech. Říkala jsem si, že by to mohlo být inspirující. Po návratu jsem si zpětně uvědomila, že jsem se tomu na Magisu opravdu učila a že to byla jedna z věcí, které mě tam nejvíce oslovily. Líbily se mi totiž hlavní body setkání – ranní rozjímání se zamyšlením a úkolem na den, Magis kolečka a examen – a jejich vzájemná provázanost. Tedy, že jsme do každého dne šli s nějakou myšlenkou z Božího slova a večer jsme se ohlédli za tím, co jsme zažili, kam nás to třeba posunulo, za co můžeme být vděční. Myslím, že mi Magis pomohl právě ve větším zaměření se na to, za co každý den mohu být vděčná, a také vůbec v reflektování denních prožitků. Vnímám, že to je jedna z cest hledání toho, kam nás Bůh skrze každodenní události vede.

*Miriam Doležalová
účastnice tanečního
experimentu v Lodži*

kem zhruba stovka mladých lidí z celého světa, od Austrálie přes Koreu, Velkou Británii, Francii či Slovinsko až po Argentinu a Uruguay. Celkem pět experimentů, které uspořádali čeští jezuité a jejich spolupracovníci a přátelé, odpovídalo pěti základním kategoriím experimentů Magisu (experimenty duchovní, socio-kulturní, umělecké, putovní a experimenty zaměřené na službu, které se dělí na sociální a ekologické). V Kolínském klášteře se pod vedením zkušených duchovních doprovázejících z řad jezuitů konaly filmové exercicie. Františkánský klášter v Hájků u Prahy zase hostil ekologický experiment, jehož účastníci pomáhali čistit klášterní zahradu a lesopark a věnovali

se dalším pracím v areálu tohoto významného mariánského poutního místa s nejstarší českou Loretoou (1623).

„Na cestě s českými jezuity“ zněl název putovního experimentu, při kterém mladí lidé z Brazílie, Litvy, Polska a Španělska společně s českými organizátory putovali na významná kulturní místa středních Čech spjatá s jezuitským řádem. Jejich prvním cílem byla poutní bazilika Nanebevzetí Panny Marie ve Staré Boleslavi; ve druhé části putovali přes Mníšek pod Brdy a Dobříš na další mariánské poutní místo, Svato Horu u Příbrami, kde své putování završili. Poslední den si při procházce uličkami Prahy i plavbě po

Anketa

*Jana Mertlíková
účastnice ekologického
experimentu
v Suprašlu*

Během experimentu jsme spolupracovali s mladými lidmi z nejrůznějších zemí a vytvořili jsme nádherné společenství. Nikdy jsem netušila, že člověk může navázat tak hluboké vztahy s někým z opačného konce světa. Byli s námi studenti i pracující z Kolumbie, Tchaj-wanu, Egypta, Tanzanie, Keni, Filipín, Libanonu, Španělska, Portugalska a z ostrova Mauricius. Veškerý program nás vedl k osobnímu rozvoji a ke komunikaci mezi lidmi z odlišných zemí a kultur. Bylo krásné moci osobně prožít, že i v Africe, Asii, Jižní Americe a v jiných zemích Evropy žijí lidé jako my. Řeší podobné problémy, otázky a nejistoty i přesto, že mají odlišné zvyky a že v jejich zemi panuje úplně jiná situace. Během společně stráveného času jsme si povídali o tom, co prožíváme ve svém životě, a dokázali se vzájemně pochopit a povzbudit. Díky Magisu jsme si mohli uvědomit lidskou jednotu napříč všemi kontinenty. Jsem moc vděčná za tuto krásnou a obohacující zkušenost.

Vltavě ještě stihli prohlédnout českou metropoli. „Přestože naši pouť mnohdy doprovázela fyzická i psychická únava, puchýře na nohou, horko, žízeň a hlad, měli jsme před sebou neustále otevřeno nespočet oken ‚Božích webových stránek‘, ze kterých jsme nejen během silentia mohli vyčíst Jeho ‚informace‘,“ přibližuje mezinárodní jezuitské putování jedna z jeho organizátorek, mladá učitelka Lucie Nováková.

Na duchovní a kulturně-historický odkaz českých jezuitů se soustředil také experiment Živé kameny. Pod vedením členů stejnojmenného mezinárodního společenství (*Living Stones, Pietre Vive*), zaměřeného na evangelizaci prostřednictvím umění, při něm účastníci nabízeli komento-

vané prohlídky kostela Nejsvětějšího Salvátora v pražském Klementinu, při kterých turistům přibližovali symboliku a teologický význam umělecké výzdoby tohoto nejstaršího jezuitského chrámu v českých zemích.

V kůži apoštolů

„Musím říct, že jsem z červencového Magisu stále ještě nadšen – a to jak z mezinárodnosti celého projektu (zapojení mladých křesťanů z různých zemí s různou, byť stále katolickou mentalitou do spirituálně-praktických aktivit předcházejících setkání s papežem), tak z vlastního workshopu v Roudnici nad Labem,“ ohlíží se za svou prázdninovou zkušeností Lukáš Rieger, brněnský herec a pedagog. Společně s hercem a zároveň místním pastoračním asi-

Anketa

Magis latinsky znamená „více“ a dal mi opravdu mnohem více, než jsem čekal. Společně s několika Čechy, Rakušany, Zambijci, Filipínci a polskými průvodci jsme několik dní putovali, překonávali slabost těla a při tom duchovně rostli. Díky Magisu jsem více poznal polskou krajinu, kulturu, obyvatele a jazyk; mám také více přátel z různých koutů světa a lépe znám prostředí, ze kterého pocházejí. Lidé z experimentu jsou pro mne více než přátelé, jsou mojí druhou rodinou. Více znám také sebe a především Boha. Magis mi dal prostor uvědomit si, jak blízko je mi Bůh. Bez ohledu na to, kde jsem a s kým jsem, On je vždy se mnou a vedle mne, v každém okamžiku a v každém člověku. Magis mě naučil udělat si na Něj více času a zastavit se v každodenním shonu, abych si uvědomil jeho přítomnost a jeho lásku.

Jiří Srna
účastník putovního
experimentu na severu
Polska

stentem Janem Horákem vedl v Roudnici v prostorách bývalého augustiniánského kláštera divadelní experiment „Zažij Bibli skrze akci“, jakousi dramatickou variantu Duchovních cvičení sv. Ignáce z Loyoly. Stejně jako při ignaciánských rozjímáních se jeho účastníci-exercitanti snažili vcítit se do postojů a motivací postav evangelních příběhů (od povolání učedníků až po pašije a zmrtvýchvstání) a v tomto případě je navíc také zahrát. V kulisách starobylého kláštera a jeho okolí se tak mladí lidé z Chile, Polska, Španělska a USA, rozdělení do malých jazykových skupinek, snažili ztvárnit chování postav, a tím si lépe uvědomit a hlouběji prožít pocity a motivace, které toto chování určovaly.

„Domnívám se, že křesťané mohou mít z této formy ‚hereckých‘ duchovních cvičení‘ několikery užitek. Jedním z nich je ‚tělová‘ zkušenost. I když si při rozjímání nebo nazírání představujeme, co se děje a co jednotlivé postavy prožívají, je to nesrovnatelné s tím, jak intenzivně to zakoušíme v okamžiku, kdy toto jednání reálně konáme,“ shrnuje význam experimentu jeho vedoucí Lukáš. „Skutečně fyzicky slyším repliku představitele určité postavy, skutečně a fyzicky vidím jeho jednání – a skutečně a nahlas mu odpovídám, což má svůj význam pro další události, které se stanou. Tato psychosomatická zkušenost s evangeliem je

tím nejvýraznějším aspektem, kterým se tato varianta duchovních cvičení liší od ostatních,“ uzavírá brněnský herec.

Mám pro tebe více

Po experimentech se všichni účastníci opět sjeli na společné závěrečné setkání, které se tentokrát konalo na nejvýznamnějším poutním místě Polska, v Čenstochové. Zde měly jednotlivé národnosti možnost představit druhým svou kulturu na tzv. Festivalu národů. Při společném putování za Černou Madonou na Jasné Hoře se „Magisáci“ naposledy setkali i v experimentech a sdíleli svou zkušenost v závěrečném Magis kolečku. Pak se již v národních delegacích vydali do Krakova na setkání s papežem Františkem.

„Pokud bych měla shrnout svůj zážitek z Magisu 2016 do jedné věty, která jej nejlépe vystihuje, bylo by to ‚Mám pro tebe více‘,“ dělí se o svou zkušenost účastnice tanečního experimentu v Lodži Kateřina. „Magis mě postavil do spousty nových situací, nečekaných setkání a taky chvil radosti, sdílené s ostatními. Na některé své otázky jsem si odpověděla a spoustu dalších si položila. Toto všechno se dělo prostřednictvím ostatních lidí, proto byl pro mě Magis především setkáním, otevřením zavřených dveří a hlavně učením se, jak společně prožívat přátelství s Bohem,“ upřesňuje mladá studentka.

Lenka Češková

Antologie jezuitských dramat

Magdaléna Jacková (ed.)

Nejmírnější Pallas Hry určené gramatikálním třídám jezuitských gymnázií

Praha, Academia 2016
ISBN 978-80-200-2516-6

V květnu byla v Ústavu pro českou literaturu AV představena odborné veřejnosti ediční řada nakladatelství Academia, nazvaná *Theatrum Neolatinum* – latinské divadlo v českých zemích. Jejím druhým svazkem je kniha, kterou zde představujeme. Spolu s prvním svazkem této řady, který se věnoval divadelním hrám z jezuitského prostředí o sv. Janu Nepomuckém, nám editoři nabízejí reprezentativní průřez tím, co se nazývá jezuitské školské drama.

Ve starém Tovaryšstvu bylo zvykem zapojovat do výuky latiny na řádových gymnáziích provozování divadelních her. Autory dramatických opusů byli samotní jezuitští

učitelé, herci byli jejich žáci. Editorka představovaného svazku v úvodní studii ukazuje, jak se během doby měnil přístup řádu k používání této didakticky vděčné pomůcky. Od počátečního odmítání se přešlo ke zvyku pořádat jedno slavnostní divadelní představení na závěr školního roku, který někdy kolem roku 1700 nahradil úzus uvádět během jara několik menších divadelních her po jednotlivých třídách gymnázia. Editorka dále ukazuje, jak byly takové hry většinou vystavěny, a nakonec se věnuje námětové rozmanitosti těchto představení. Vymezuje několik námětových okruhů těchto dramát, jako „mladíci na rozcestí“, „světci“, „mučedníci“, „panovnický dvůr“, „synové, bratři a přátelé“.

Hlavním obsahem knihy jsou ovšem úplné texty vybraných divadelních her, které zpřístupňuje v latině a v českém překladu. Nabízí tak čtenáři možnost setkat se s autentickými texty českého barokního dramatu z jezuitských škol. Snad není toulafale vyslovit přání, aby tato edice zejména vstoupila do povědomí učitelů české literatury a přispěla k tomu, že se konkrétní dramatická díla českých jezuitů budou v učebnicích objevovat vedle jmen jako Bridel nebo Balbín.

Petr Havlíček SJ

Anotace

Josef Blaha SJ
Tóra a láska: hebrejská poesie, mystika a píseň současnosti

Praha 2016
 ISBN 978-80-270-0259-7

Český znalec judaizmu ve své nejnovější knížce přináší soubor textů, které za poslední dva roky publikoval v Revue Společnosti křesťanů a Židů. Jsou mezi nimi témata exegetická, jako středověký komentář k Písni písní, ale i témata filozofická (emanace Boží v novoplatonizmu a kabale). Zajímavé je představení světice Terezie z Ávily jako dcery židovského národa. V knize je též uveřejněn jeden zcela nový text o aktuálnosti básnického díla středověkého myslitele Jehudy ha-Leviho, v němž autor přináší překlad tří jeho básní z hebrejštiny do češtiny. Autorovu lásku k poezii prozrazuje také dobrá třicítka písňových a básnických textů od moderních židovských autorů, jejichž překladem do češtiny svou knihu uzavírá.

Józef Augustyn SJ
O citech a dalších složitých věcech člověka. Otázky a odpovědi

Cesta, Brno 2016
 ISBN 978-80-7295-210-6

Polský jezuita, zkušený exercitátor, duchovní rádce, psycholog a autor řady publikací o duchovním růstu, který pravidelně přednáší také v České republice, ve své nejnovější knize odpovídá na otázky týkající se emočního života člověka. Činí tak velmi přístupným způsobem, s laskavostí a soucitem, ale zároveň na čtenáře klade jasné požadavky. Mimo jiné radí, jak léčit závist, hněv a různé fobie či jak prožívat negativní city. Vysvětluje, v čem spočívá skutečná upřímnost, a dotýká se i toho, zda k nám Bůh promlouvá skrze sny. Kniha vznikala v průběhu exercicií, které autor dával, na základě autentických otázek účastníků. Nabízena je jako poradce, nikoli učebnice, pro nejširší čtenářskou obec.

Fr. Josef Machů SJ

21. 6. 1929–13. 10. 2016

Fr. Josef Machů SJ se narodil 21. června 1929 ve Vysokém Polí v okrese Zlín a pokřtěn byl v Újezdě u Valašských Klobouk. Ve Vysokém Polí chodil do základní školy a do dvouletého večerního kurzu na zemědělské škole. Pracoval pak v zemědělství a v letech 1958–1989 jako hospodář a traktorista v ústavu sociální péče ve Víceměřicích.

Dne 12. září 1969 byl P. Františkem Šilhanem přijat jako bratr do noviciátu Tovaryšstva Ježíšova a v roce 1973 složil první sliby; vše neveřejně a současně s civilním zaměstnáním. Po sametové revoluci nastoupil roku 1990 na Svatý Hostýn do obnovené jezuitské komunity,

která tehdy byla zároveň komunitou noviciátní. Zde také v roce 1992 složil své poslední sliby. Na Hostýně neúnavně a obětavě pracoval kolem kostela a domu, a svou práci doprovázel vytrvalou modlitbou. Celá generace poutníků znala jeho úsměv a dobré slovo. V posledních letech se modlitba za církve a za Tovaryšstvo stala jeho hlavním posláním, které věrně plnil.

Kvůli zhoršenému zdravotnímu stavu pobýval bratr Josef od února 2016 v péči sester sv. Kříže v Kroměříži. Pán si jej k sobě povolal ve věku 87 let ve čtvrtek 13. října 2016 v ranních hodinách z kroměřížské nemocnice.

Poslední rozloučení se uskutečnilo v pondělí 17. října při mši svaté v 11.15 hodin v bazilice Nanebevzetí Panny Marie na Svatém Hostýně. Po bohoslužbě bylo tělo zemřelého uloženo na místním hřbitově.

Josefa Machů si budeme pamatovat jako usměvavého a přátelského muže prosté a pevné víry, bratra jezuitu obětavé práce a vytrvalé modlitby, opravdového a věrného služebníka Božího.

Zprávy

Praha/Brno

■ Při poutní slavnosti v pražském kostele sv. Ignáce (31. července) se místní společenství rozloučilo s dosavadním rektorem Josefem Čunkem a přivítalo jeho nástupce Pavla Bača. Toho v Brně před závěrem akademického roku vystřídal Ladislav Nosek. Funkci představeného komunity si s Josefem Čunkem vyměnil František Hylmar, který se do Prahy přesunul rovněž z Brna. Českou metropolí dočasně opustil i Jan Regner, který odletěl na půl roku na Srí Lanku dokončit svou řeholní formaci tzv. třetí probací.

Praha

■ Od neděle 18. září zdobí interiér chrámu sv. Ignáce v Praze nový reliéf (viz str. 3), který připomíná odkaz jezuitského kněze, novináře a mučedníka komunizmu Adolfa Kajpra (1902 až 1959). Reliéf vytvořil sochař, malíř a restaurátor Miroslav Bešćec; slavnostně jej požehnal rektor kostela Pavel Bačo. Reliéf zpodobňuje vylomenou věžeňskou mříž. V jejím středu je situován stylizovaný kříž, sestavený ze slov, která vyjadřují Kajprovu myšlenku, že „Kristus je stále týž, žije a je s námi ve věčném *Hodie*, v neměnném Dnešku věčné přítomnosti“.

Brno

■ V pondělí 5. září po polední mši svaté byla v jezuitském kostele v Brně požehnána nová pamětní deska sv. Matky Terezy, která připomíná návštěvu této misionářky lásky v brněnském jezuitském chrámu 10. listopadu 1984. Deska byla pořízena při příležitosti svatořečení Matky Terezy papežem Františkem v neděli 4. září v Římě. Deska (umístěná nalevo při vstupu do kostela) v českém a anglickém jazyce informuje o návštěvě sv. Matky Terezy. Za přítomnosti věřících ji slavnostně požehnal jezuitský kaplan Ladislav Nosek.

Kolín

■ Od srpna zdobí čelní stěnu bývalého refektáře někdejšího kapucínského kláštera v Kolíně, který jezuité využívají jako centrum spirituality a duchovních cvičení zvané Kolínský klášter, monumentální monotyp českého malíře a grafika Patrika Hábla. S odkazem na příběh jezuitského apoštola Dálného východu Františka Xaverského se autor pro své dílo nechal inspirovat asijským malířstvím vztahujícím se k čínské kaligrafii a tradiční čínské malířské teorii.

Olomouc

■ V roce 2016 si akademická farnost v Olomouci připomněla 450 let

od příchodu jezuitů do Olomouce a 300 let od vysvěcení jezuitského kostela Panny Marie Sněžné. Tradiční bohoslužba patrocinia chrámu (7. srpna) byla proto letos spojena s oslavou výročí jeho posvěcení. V kázání P. Miroslav Herold shrnul hlavní historické mezníky výstavby a výzdoby kostela. Farnost rovněž vydala vzpomínkový dvojlist o průběhu výstavby a vysvěcení kostela.

Olomoucké Arcidiecézní muzeum uspořádalo výstavu *Ad maiorem Dei gloriam*, která veřejnosti představila běžně nepřístupné malířské a sochařské artefakty z výzdoby kostela. Výstavu, která byla k vidění od 2. června do 25. září, připravila kurátorka Simona Jemelková. Doprovodnou součástí výstavby byla hudebně-dramatická rekonstrukce jezuitské barokní opery *Saeculum coronatum*, kterou v úterý 14. června v kostele předvedl Ensemble Damian.

■ Ve dnech 23. až 24. září se v Olomouci uskutečnilo první setkání účastníků kurzu duchovního doprovázení, který v rámci celoživotního vzdělávání pořádá Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého. Kurzu vedeného v duchu ignaciánské spirituality se zúčastnilo zhruba 75 zájemců z českých zemí i ze Slovenska. V první části kurzu nabízí teoretické seznámení se základními zdroji duchovního života a způsoby orientace ve vnitřním ži-

votě. Během letního semestru pak budou mít účastníci možnost praktického procvičování duchovních rozhovorů.

Velehrad

■ V sobotu 17. září se uskutečnilo třetí setkání přátel a spolupracovníků českých jezuitů. Po Praze a Hostýně letos zájemci o ignaciánskou spiritualitu zavítali na moravské poutní místo Velehrad. Na sedmdesát účastníků z nejrůznějších koutů republiky si prohlédlo velehradskou baziliku a její lapidárium a vyslechlo si přednášky P. Michala Altrichtera a P. Pavla Ambrose o působení Tovaryšstva na Velehradě a o dějinách tamního Stojanova gymnázia, které si letos připomíná sto let od svého založení. Slavnostní mši svatou v poutní bazilice předsedal český provinciál Josef Stuchlý, koncebrovalo osm jezuitů z různých komunit.

Vatikán/Řím

■ V neděli 2. října v podvečer byla v Římě zahájena 36. generální kongregace (GK) Tovaryšstva Ježíšova. V pondělí 3. října GK přijala rezignaci tehdejšího otce generála Adolfa Nicoláse a odpovědnost za jezuitský řád převzal generální vikář James E. Grummer. Během několika následujících dní diskutovali členové GK v malých mezinárodních skupinách o současném stavu Tovaryšstva v celém světě. Další čtyři dny zv. *murmuratio* byly časem modliteb, rozlišování a osobních rozhovorů, během

nichž si volitelé vyměňovali informace o spolubratrech, které považovali za vhodné kandidáty na generála.

V pátek 14. října dopoledne zvolili členové 36. GK novým generálním představeným Tovaryšstva venezuelského jezuitu Artura Sosu, který dosud patřil mezi konzultory otce generála a zastával funkci delegáta pro jezuitské meziprovinciální domy v Římě. P. Sosa, třicátý nástupce sv. Ignáce, je prvním jezuitským generálem, který nepochází z Evropy.

36. GK měla 215 členů, z nichž 212 se účastnilo hlasování. Shromáždění jezuité pocházeli z 66 zemí světa; byli mezi nimi představení 77 jezuitských provincií a deseti regionů i další zvolení delegáti. Většina z nich se generální kongregace účastnila poprvé.

■ Při příležitosti blížícího se svátku zakladatele jezuitského řádu svatého Ignáce (31. července) navštívil papež František v neděli 24. července generální kurii Tovaryšstva Ježíšova. Jeho v pořadí čtvrtá návštěva jezuitské kurie nebyla dlouhodobě plánovaná. Stejně jako během předchozích návštěv byl Svatý otec pozván k obědu s tamější šedesátičlennou komunitou.

■ Po deseti letech služby odstoupil italský jezuita Federico Lombardi z funkce ředitele vatikánského tiskového střediska a tiskového mluvčího Svatého stolce. Od 1. srpna jej na zá-

kladě jmenování papeže Františka nahradil americký novinář Greg Burke, který od prosince loňského roku působil jako Lombardiho zástupce.

■ Ve dnech 14. až 16. září uspořádala Evropská konfederace bývalých studentů jezuitských škol ve spolupráci s Jezuitskou službou uprchlíkům (JRS) a římskou univerzitou LUMSA konferenci o celosvětové migraci a uprchlické krizi. Účastníky setkání přijal na zvláštní audienci ve středu 14. září také papež František. Přítomným připomněl, že prostřednictvím jezuitské výchovy byli poslání stát se „Ježíšovými druhy“ a pod vedením sv. Ignáce mají být ve světě muži a ženami pro druhé a spolu s druhými.

Vatikán/Krakov

■ Během návštěvy Polska v rámci Světového dne mládeže (SDM) se v sobotu 30. července v budově Metropolitní kurie krakovské arcidiecéze papež František setkal s jezuitou z obou polských provincií. Mezi hlavní témata setkání patřilo působení polských jezuitů na univerzitách a důležitost služby jezuitů ve formaci kněží; polští jezuité měli také příležitost papeži představit jezuitský předprogram SDM Magis 2016.

Řím

■ Při příležitosti 36. generální kongregace nechali italské jezuité zhotovit relikviář pro ostatky jezuitských

svatých a blahoslavených, jež byly dosud uchovávány v sakristii chrámu Il Gesù v Římě. Idea vytvořit společný reliквиář vzešla od rektora kostela Daniela Libanoriho. Z bronzu odlitá, bohatě symbolicky zdobená schránka je dílem mezinárodně uznávaného italského sochaře Ernesta Lamagny. O svátku sv. Ignáce, 31. července, „Archu nebeského Tovaryšstva“ požehnal italský provinciál Gianfranco Matarazzo.

Kyrgyzstán

■ V hlavním městě Biškeku zemřel 18. července ráno po těžké nemoci první apoštolský administrátor Kyr-

gystánu Nikolaus Messmer. Tento 62letý jezuita německého původu se narodil v kazašské Karagandě v katolické rodině, která byla v 50. letech minulého století odsunuta do střední Asie spolu s celou německou, ale také polskou a litevskou komunitou z oblasti Povolží. Messmer byl jediným biskupem v této zemi s muslimskou většinou. Sídliil v Biškeku, kde také stojí jediný kostel v zemi, vybudovaný německou menšinou v roce 1969. Apoštolskou administraturu tvoří tři farnosti; roku 2006 ji ustanovil papež Benedikt XVI.

Seznam podporovatelů od 2. července do 17. října 2016

MUDr. Venuše Šmejkalová, Kolín; Mgr. Geryk Císař, Černošice; Ing. Viera Juráková; PhDr. Aleš Bradner; Vladimír Kříž; Ing. Petr Durna, Brno; Veronika Linhartová; Petr Bejdák; Šamonilovi, Rájec-Jestřebí; Miroslav a Eunika Karlikovi; Larisa Smoglejova; Helena Dobrovolná, Brno; Květoslava Březovská; Prof. PhDr. Josef Unger, CSc.; Stanislav Vybíral; Jitka Rambousková, Odry; René Lehovec, Praha; Josef Reichl; Jiřina Hajzerová; Marie Hrunková, Praha; Michal Novák, Český Těšín; Jindřiška Jiráková, Praha; Helena Mikáčová, Velká nad Veličkou; MUDr. Barbora Jiříčková, Olomouc; Jan Obdržálek; Oldřich Jindra, Valašské Meziříčí; Stanislav Strbík; Nadace Dobré dílo sester sv. Karla Boromejského, Praha; Milena Šimánková, Praha; Česká provincie Společnosti sester Ježíšových, Olomouc.

Všem dárcům upřímně děkujeme

Jubilea

P. Jan Palacký	Brno	21. 11.	45 let kněžství
P. Jiří Obruča	Luzern	10. 11.	15 let kněžství
P. Jan Palacký	Brno	7. 10.	60 let v Tovaryšstvu
P. Josef Stuchlý	Praha	8. 10.	25 let v Tovaryšstvu

Srdečně blahopřejeme